

B. M. MARKOVIC:

Istorija Jugoslovenske Kolonije u Torontu Ont.

U LOGORU INTERNIRANIH STRANACA

XXI. Nastavak.

Ovde, kao što će se videti, za-
časak eu se usajljati na Toront-
ske kolonije, da bin se dotakao
i onih događaja koji ne spasa-
ju u istomju ove kolonije, ali
koji obuhvataju mnoga mesta u
Kanadi, jer događaji o kojima
ovde želim da pišem, nikome ni-
su toliče poznata koliko piscu,
koji je bio očevidac jedne koliko
žalosa, toliko nepravde sud-
bine naših ljudi.

Objavlj rata zatekla je u Ka-
nadi mnoge strance, većinom iz
protivničkih država koje su za-
ratile protivu Engleske. Kanadj-
ani su na sve takve strance pre-
kin odina gledali i smatrali ih
svojim neprijateljima, a vlas-
ni u strogo motrile na svaki pok-
ret stranaca u Kanadi. Dovoljno
je bilo na jednu osobu, nevinu
kao Bog, pružiti prst i reći, da
je protivu Saveznika, i ta osoba
odmah je bila lišena slobode.
Mnogi ljudi, koji su bili sum-
njivi, ili po nekom optužen, bili
su internirani u naročiti logor u
Kapuskesing, gde su ostali sve
do svršetka rata.

Bilo je i primirje potpisano,
ali osobe koje su bile internir-
ane nikako nisu puštane na slo-
bodu. Usalud se je Srpska Na-
rodna Odrbrana zauzimala za na-
še ljude ništa se nije moglo uči-
niti, da se pomogne tim ljudima.
Tek početkom 1919, na molbu
Srpske Narodne Odrbrane naš ko-
nsulat u Montrealu uspeo je, da
vlada i vojno vlasti u Ottawi
dodu dozvolu za puštanje naših
ljudi na slobodu i to su bili prvi
takoreći zarobljenici, koji su
imali sreću da dobiju slobodu.

Prvi dana meseca januara
1919, — mislim 2 januara, —
piscu je dobio jedan telegram od
tadanjeg našeg počasnog konsu-
la g. A. V. Seferovića. Taj tele-
gram bio je otkucan na devet
tabaka hartije telegramskeg for-
mata, kojim sam bio zamoljen,
da prvim vozom idućeg dana po-
djem u Kapuskesing i tamo, kao
konsulov izaslanik, sprovedem
istragu, utvrdim koji su naši
ljudi, Srbi, Hrvati i Slovenci, i
da ih upravniku logora predlo-
žim, da ih oslobodi i to na mo-
ju punu odgovornost za svakog
pojedinačno, jer da trebam stro-
go paziti, da se neko lice, ko-
je bi možda znalo govoriti našim
jezikom, a koje pripada nepri-
jateljskim Državama, ne bi
predstavilo kao Srbin, Hrvat ili
Slovenc. Dakle trebalo je os-
loboditi naše ljude, koji su do-
tada pripadali bivšoj Austro-
Ugarskoj državi, Srbiji i Crnoj
Gori.

Poše putovanja celoga dana,
dočkan u veče stigao sam u Ka-
puskesing. Zamisljao sam da će
to biti neka varoš u kojoj ću se
moći lako snasti, ali kada sam
izašao iz voza, ja sam se našao
pred jednom malom, od dasaka
napravljenoj stanici, u kojoj je
svetlućala petroleumska lampa.
Sneg je bio toliko velik, da mi
je ova stanica izgledala kao ne-
ka lopta u nekim visokim zidov-
ima. Bio sam jedini putnik koji
je izašao iz voza u ovom tada ne-
običnom mestu. Međutim, pri-
šla su mi tri vojnika i otkrili
me svojim imenom. Upravnik lo-
gora dobio je telegram iz Otta-
we, da dolazim i pošao je vojni-
ke, da me dočekaju. Oni su me
proveli jednom uskom prtinom,
do logora, koji je bio udaljen o-
ko jednu milju, tamo su mi čali
udoban stan i večeru.

Mesto logora nalazilo se je na
jednom prilično velikom prople-
tku, koji je sa svih strana bio
okružen sa velikom i gustom šu-
mom, kroz koji proplanak teče
jedna mala rečica. Sa jedne at-
rane ove reke nalazi se nekoliko

zgrada, u kojima stanuje upra-
vnik logora i nekoliko drugih o-
ficira. Sa druge strane reke na-
laze se šestnaest velikih porođja-
nih zgrada, u kojima su stano-
vali zarobljenici. Oko ovih zgr-
ada bila je podignuta velika
gvozdena ograda, visoka dva čo-
večija koja, a pred velikim gvo-
zdenim zaključanim vratima, st-
ajala su dva vojnika sa puška-
ma o ramenu, na kojima su se
ajjali hajonetii. Odmah tu blizu,
bila je i jedna velika zgrada,
pred samim logorom, u kojoj je
stajala straža uvek u priprav-
nosti.

Tačno u 9 sati u jutru došao
sam sa upravnikom logora, u
zgradu u kojoj je stanovala str-
aža. Odmah na ulazu, bila je
kancelarija, a pozadi velika dvor-
ana za ručavanje i još nekoliko
odelenja se lica. Upravnik je
narodio, da se u tu dvoranu do-
vedu svi Srbi, Hrvati i Slovenci,
a kancelariju, sa svim kancela-
rijim priborom, stavio mi na
raspoloženje i dva vojnika sa pu-
škama, a zatim je prešao u je-
dno drugo odeljenje, gde je bila
njegova kancelarija za rad i
pokuo da otvara i-pregleda po-
sta.

Velika gvozdena vrata na log-
oru otvorila su se i na njima
se je pokazala cela četa naših
ljudi. Išli su po dva i dva, a oko
njih išli su vojnici sa puškama
o ramenu. Sprovodili su ih, kao
da su bili pravi ratni zarobljeni-
ci. Njihova lica bila su obrasla
u gustu bradu i odavali su veli-
ku zabrinutost. Gledajući ove
dobre ljude, u čoveku se srce ka-
meni i suze na oči naviru. Oni
su bili dovedeni u veliku dvoranu,
a iz iste su jedan po jedan
propušteni kroz vrata, koja su
delila kancelariju i koja su bila
zatvorena, i sa po dva vojnika
čuvana.

Kada je prvi čovek ušao un-
utra, podpravili smo se kao bra-
ća. Zatim sam vršio formalno
zaplaničko saslušanje, u koji
sam beležio sve podatke dotič-
nog, ime i prezime, starost, oda-
kde je rodom, kada je došao u
Kanadu, kada je dopao zatvora
i radi čega je zatvoren. Zatim
njegove želje i moja opažanja.
Kada sam bio gotov sa ispitiva-
njem, dotični je po jednom voj-
niku puštan napolje na prednja
vrata, gde su ga dočekala dva
vojnika i držali puške na go-
tova, povraćali ga u logor, a za
njime su se ponova zatvarala te-
ška gvozdena vrata.

Svi ovi ljudi tužili su mi se
na svoju nesrećnu sudbinu, a
mnogi od njih plakali su kao
mala deca i molili me, da ih pu-
štam iz "ropstva", gde su robo-
vali po 3-4 godine, ni krivni ni
dužni.

Nikada neću zaboraviti ime
Petra štimca, rodom iz Gospi-
ća, Lika, koji je toliko bio og-
orčen na Kanadu, da nije hteo
na slobodu u Kanadi, nego je
molio da se elim prije deporti-
ra u našu zemlju.

Kanado! Kanado! — grmeo je
on pun ogorčenja, a njegova gu-
sta do pejsa crna brada ozna-
čavala je godno njegovog ro-
bovanja. — "Još u školi, kao
student u Gospiću, — veli g.
štimac, — ja sam grmeo protivu
Austrije i zagovarao ujedi-
njenje Hrvata i Srba. Radi toga
bio sam proganjan, pa i Kana-
da me drži četiri godine u zat-
voru, valjda zato.

Nastaviće se

SRPSKI RADIO PROGRAM
SVAKE NEDELJE OD 10:30
DO 11 SATI PRE PODNE MO-
ŽETE ČUTI DIVAN SRPSKI
PROGRAM NA RADIO STA-
TION WJAY. (61 Kilos.) IZ
CLEVELAND.